

La pas (și nu numai) prin Latvia, Eesti și Lietuva sau despre cultură și management în Țările Baltice

Lect. univ. dr. *Amedeo ISTOCESCU*

Riga
orașul vechi

Mai întâi, Riga!

Oraș al Inspirației – astfel a fost (supra)numită capitala Letoniei, oraș care, după recenta aniversare a opt sute de ani de la întemeiere, continuă să se oglindească, mândru și cosmopolit, în râul Daugava.

Cunoscătorii spun că Riga se află în chiar centrul geografic al regiunii pe care o denumim „Statele Baltice”. Ocupă 307 km² și este casă primitoare pentru circa 740000 locuitori. Un oraș mic, în comparație cu marile capitale europene ... mare însă în raport cu țara a cărei capitală este.

Toate stilurile istorice ale arhitecturii occidentale europene pot fi întâlnite cu ușurință în Riga. Se învecinează, în imediata apropiere a orașului vechi, fără invidie, clădirile cu trăsături care provin din vremurile romane sau gotice, cu cele construite în stilurile renescentist, manierist, baroc sau clasicist. Cele construite în stil „art nouveau”, căutate asiduu de arhitecții de astăzi, împodobesc orașul și îi asigură acestuia un aer nobil și inspirat.

Riga
orașul vechi

Denumirea orașului Riga a fost menționată pentru prima dată în anul 1198, dar anul fondării sale este considerat a fi 1201, atunci când episcopul Albert și-a mutat reședința de la Ikšķile la Riga. Meșteșugari, pescari, agricultori și comercianți, locuitori ai Livoniei și ai Letoniei, s-au stabilit în apropiere de râurile Riga și Daugava încă din secolele al XI-lea și al XII-lea. Estuarul râului Daugava a fost întotdeauna un loc foarte potrivit pentru activități portuare. Aici soseau, în Evul Mediu, comercianți germani aflați în căutare de noi rute comerciale, dar și cruciați ambițioși care încercau să subjuge alte și alte popoare. Ca urmare, orașul medieval Riga s-a dezvoltat rapid, devenind un port puternic și cunoscut în Europa vremii sale. În secolul al XIII-lea, acesta a devenit un adevărat oraș european, după normele timpului. În Riga, deja fortificat cu ziduri din piatră, s-au construit catedrala arhiepiscopală, dar și multe alte biserici, castelul ordinului livon, primăria, casa breslelor, în fond toate clădirile importante pentru administrarea orașului, menținerea valorilor religioase, dezvoltarea comerțului, dar și a puterii locale. Parte a ceea ce istoria a denumit „liga hanseatică”, Riga a avut un rol

important în comerțul european începând din secolul al XV-lea. După ce regatul Livoniei a dispărut, în secolul al XVI-lea, orașul a fost condus succesiv după legi poloneze, suedeze ori germane, dar Riga a reușit să rămână centrul politic, economic și cultural al regiunii baltice.

Deși la origine era un mic oraș medieval închis între ziduri înalte, adică acea parte asiduu căutată astăzi de turiști și cunoscută ca fiind Orașul Vechi, Riga s-a dezvoltat în pas cu timpurile pe care le traversa. Zidurile de fortificație au fost, în mare parte, îndepărtate în secolul al XIX-lea, pentru a face loc altor tipuri de construcții necesare orașului modern. Începutul secolului al 20-lea a adus orașului bulevardele sale circulare, clădirile eclectice și cele în stil „art nouveau”, grădinile și parcurile ce înconjoară astăzi vechiul oraș istoric.

În anul 1918, la Riga s-a declarat independența Letoniei, iar în anii care au urmat străzile orașului au primit denumiri letone. După o altă paranteză a istoriei, care a durat circa 50 de ani și care este reprezentată de trei ocupații succesive (sovietică, germană și iarăși sovietică), tot la Riga, în ziua de 21 august 1991, odată cu noul aer de libertate care plutea deja în estul Europei, a fost declarată din nou Independența Letoniei. S-au deschis astfel noi și numeroase oportunități, iar capitala și întreaga țară se reîntorceau în Europa.

Mai apoi, Tallinn, fost Reval

Dacă ar exista posibilitatea să aterizezi, din întâmplare la Tallinn, fără însă a ști acest lucru, ai putea crede ca te afli în oricare din orașele medievale din Europa, unde turiștii și localnicii conviețuiesc și se bucură împreună de frumusețea nobilă a orașului. Nici pentru mine, care eram informat și pregătit, întâlnirea cu frumoasa capitală a Estoniei nu a fost mai puțin impresionantă. Orașul a știut sau doar a reușit să se ferească de influențele sovietice, în fond puternice, în decursul deceniilor de ocupație, iar astăzi este unul european, adică primitor, cochet, liniștit, în care istoria și cultura îți apar la tot pasul. Case medievale, foste prăvălii și actuale hoteluri sau restaurante, pivnițe răcoroase, devenite berării ori spații de expoziție sau de spectacol, străzi înguste și întortocheate, biserici ale diverselor culte, muzee de artă sau de istorie, turnuri și ziduri de incintă puternice, toate acestea sunt reminiscențe ale orașului medieval Reval, actual Tallinn, cel mai puternic oraș comercial din Liga Hanseatică.

Tallinn
Teatrul Național Eston

Tallinn
orașul vechi

În Tallinn, cel mai plăcut și util este să te plimbi la întâmplare, fără un scop precis și în absența unei hărți sau a unui ghid, sau cel puțin așa am făcut eu în primele zile. Apoi, începi să înțelegi logica și simbolurile orașului și totul începe să se lege și să prindă contur. Pricepi sensul amplasării orașului, la poalele dealului Tompeea, motivul pentru care toate drumurile duc în piața centrală, a primăriei vechi, argumentele construirii unor mai mari sau doar greu de observat biserici, ale unor culte diverse, reflectând multitudinea comercianților orașului care veniseră în Tallinn și cu propriile credințe.

La doar câțiva kilometri de centru, un fleac pentru bicicliști sau pentru adepții plimbărilor sau ai jogging-ului, plaja orașului este un loc căutat, mai ales la apusul soarelui. Tot la malul mării, dar spre vest, muzeul etnografic îți povestește, în felul său, cultura populară a locului și a țării, deloc mari, dar atât de diferită de vecinii din sud (Letonia și Lituania) sau din nord (Finlanda).

După ce te bucuri de ceea ce vezi și mai ales de ceea ce înțelegi, încerci să te decizi în ce parte să mergi, spre Narva, la granița cu (mereu) marele vecin din est, ori spre Tartu, micul oraș universitar și o a doua capitală a țării, sau spre Parnu, unde te așteaptă marea, plaja, dunele de nisip, natura și oamenii. Eu am ales, dar am promis să și revin.

Pasul trei, orașul-mozaic, Vilnius

Oameni de diferite naționalități sau provenind din culturi diferite, au conviețuit în Vilnius –înființat în anul 1323, participând chiar ei la construirea unui oraș plin de culoare. Culoarele sunt cele care definesc istoria, natura, cultura, sărbătorile și petrecerile în capitala Lituaniei, Vilnius.

„Craiul de oțel” este un bun exemplu de legendă puternică a locului. Crinul alb este amprenta culturii orașului, care se deschide pentru a revela mistere care persistă încă din timpurile evului mediu. Verdele orașului invită la descoperirea confortului, ambianței, relaxării, plimbărilor îndelungate. Cărămizii zidurilor bisericilor arată un oraș care celebrează în fiecare moment istoria sa veche și oamenii săi de renume.

Vilnius
una dintre porțile orașului vechi

Un loc foarte special în Vilnius, cartier al artiștilor care nu acceptă încorsetarea vechiului oraș, dar rămân aproape de acesta, Uzupis, își are propria istorie. Locuitorii săi, dar și turiștii îl denumesc, de fapt, „Republica Uzupis”. Cartierul are cetățeni de onoare, este înfrățit cu fratele mai mare parizian, cartierul

Montmartre, găzduiește galerii de artă, ateliere și cafenele fără număr. Are chiar și o proprie Constituție. Iată ce ne spune!

1. Fiecare are dreptul să trăiască lângă râul Vilnele, iar acesta are dreptul să curgă pentru fiecare.
2. Fiecare are dreptul la apă caldă, încălzire – în timpul iernii – și un acoperiș cu țiglă.
3. Fiecare are dreptul să moară, dar aceasta nu este (și) o obligație.
4. Fiecare are dreptul să (mai și) greșească.
5. Fiecare are dreptul să fie unic.
6. Fiecare are dreptul la dragoste.
7. Fiecare are dreptul să nu fie iubit, dar nu neapărat.
8. Fiecare are dreptul să fie neremarcabil și necunoscut.
9. Fiecare are dreptul să fie inutil.
10. Fiecare are dreptul să iubească și să îngrijească o pisică.
11. Fiecare are dreptul să aibă grijă de un câine, până când unul dintre ei moare.
12. Câinele are dreptul să fie câine.
13. Pisica nu este obligată să își iubească stăpânul, dar trebuie să ajute în caz de ...
14. Uneori, fiecare are dreptul să fie surprins de propriile îndatoriri.
15. Fiecare are dreptul să se îndoiască, dar aceasta nu este o obligație.
16. Fiecare are dreptul să fie fericit.
17. Fiecare are dreptul să fie nefericit.
18. Fiecare are dreptul să fie liniștit.
19. Fiecare are dreptul să fie credincios.
20. Nimeni nu are dreptul să fie violent.
21. Fiecare are dreptul să aprecieze propria lipsă de importanță.
22. Nimeni nu are dreptul să aibă un plan despre eternitate.
23. Fiecare are dreptul să înțeleagă.
24. Fiecare are dreptul să nu înțeleagă nimic.
25. Fiecare are dreptul să fie de orice naționalitate.
26. Fiecare are dreptul să sărbătorească sau nu propria zi de naștere.
27. Fiecare trebuie să-și amintească propriul nume.
28. Fiecare poate să împartă cu ceilalți ceea ce posedă.

29. Nimeni nu poate să împartă cu ceilalți ceea ce nu posedă.
30. Fiecare are dreptul să aibă frați, surori și părinți.
31. Fiecare poate să fie independent.
32. Fiecare este responsabil pentru propria libertate.
33. Fiecare are dreptul să plângă.
34. Fiecare are dreptul să fie neînțeles.
35. Nimeni nu are dreptul să facă o altă persoană (să se simtă) vinovată.
36. Fiecare are dreptul să fie unic.
37. Fiecare are dreptul să nu aibă drepturi.
38. Fiecare are dreptul să nu-i fie teamă.
39. Să nu fi înfrânt.
40. Să nu fi pus pe ceartă.
41. Să nu cedezi.

Vilnius
Zilele Capitalei, septembrie 2007